

A Ferenc József Tudományegyetemen matematikából doktoráltak listája¹

The list of persons obtaining doctor's degree in Mathematics at Franz Joseph University

Lista celor care au obținut doctoratul în matematici la Universitatea Franz Josef

OLÁH-GÁL Róbert²

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Csíkszeredai Tagozat
olah.gal@topnet.ro

ABSTRACT

The list of 26 persons who obtained the doctor's degree in Mathematics in the period 1872–1919 at Franz Joseph University is presented.

REZUMAT

Se prezintă lista celor 26 de persoane care în perioada 1872–1919 au obținut titlul de doctor în matematici la Universitatea Franz Josef din Cluj. Printe ei se află și românul Petru Pipoș.

Az Osztrák-Magyar Monarchia Göttingenje Kolozsvár volt. Talán Kolozsváron tették le azt a szellemi alapozást, amelyre Magyarország matematikai fellegvárat építhetett. Ez a matézisi alapozás természetesen a Bolyaiakkal kezdődött, és 12 éves lélegzetvétel után Réthy Mórral, Vályi Gyulával, Farkas Gyulával, Schlesinger Lajossal folytatódott, majd Fejér Lipóttal, Klug Lipóttal, Riesz Frigyessel és Haar Alfréddel fejeződött be. Mi volt a titka ennek a matematikai iskolateremtő légkörnek? Senki sem tudja.

Jó volna bepillantani ennek az alapozási szakasznak a mindennapjaiba. Tekintsük meg ezért a matematikából doktorátust szerzőknek a szaggatottan és töredékesen rekonstruált „dokumentumfilmjét”. Statisztikailag is fontos, és egy kicsi adatbázis az alábbi részletes lista. Életrékekből pedig sokszor megrázó és elgondolkasztó mozzanatok villannak fel a múlt ködéből.

Eddigi vizsgálataink alapján 1872. és 1918. között 26-an doktoráltak. E 26 jámbor ember között talánunk később ismertté vált matematikusokat, mint amilyen Szőkefalvi Nagy Gyula és Dávid Lajos, vagy külföldön naggyá lett matematikusokat mint Pál Gyula, de ott találjuk Németh László legkedvesebb tanárát, Kresznerics Károlyt, vagy Riesz Frigyes egyik leghíresebb és legkedvesebb tanítványát, Kaluzsay Károlyt, aki hősi halált halt az első világháború orosz frontján. De itt találjuk az első román matematikust is, aki a mai Románia területén doktorált. Természetesen voltak közöttük szerb, szász és székely emberek is.

Az 1872-ben létrehozott kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen matematikából elsőként 1875-ben, a pécsi állami főreáliskola mennyiségtan tanára, Fuchs Pál doktorált.

Akkor a matematika oktatásával két professzor foglalkozott, a felsőbb mennyiségtan professzora Martin Lajos, és az elemi mennyiségtan pedig Barassai Sámuel volt.

A dolgozat témája egyértelműen arra utal, hogy Fuchs Pál disszertációjának vezetője Martin Lajos volt:

1. A kerülékes szegvényrendszer, valamint az ebben foglalt különleges szegvényrendszerek leglényesebb tulajdonságainak megfejtése, írta Fuchs Pál, a m. k. állami főreáltanoda rendes tanára Pécsen, Nyomtatott ifj. Madarász Endrénél, 1875.

¹ A II. Tudomány- és Ipartörténeti Konferencián (Kolozsvár, 2009. jún. 26–28.) elhangzott előadás szerkesztett változata.

² Készült az MTA Hátáron Túli Magyar Tudományos Ösztöndíjprogram támogatásával.

Fuchs Pál sajnos a doktori cím elnyerése után alig egy évre, 1876. április 26-án Pécsen elhalálozott. Tragikus sors, 41 évesen doktorált, és 42 évesen meghalt. 1834. december 10-én született Sécen, Sopron vármegyében.

Másodiknak egy baróti székelő, Bartha Gyula doktorált, egészen biztosan Brassai Sámuel irányítása alatt. A téma ugyanis a klasszikus euklideszi geometriából jól ismert probléma:

2. Az egyenesvonalú háromszög legnevezetesebb sajátságainak analitikai tárgyalása. (Tudori Értekezés) írta Bartha Gyula közléptanodai okl. tanárjelölt, s felső népiskolai tanító (Egy könyvomat táblával) Kolozsvárt, nyomtatott Stein J. Magyar Királyi Egyetemi nyomdásznál. 1878., írta: Baróthon, 1877. december hónap.

Sokat nem sikerült megtudnom baróti Bartha Gyula kollégáról, csak annyit, hogy a közléptanodai tanári oklevelének megszerzése után Alsólendvára került mennyiségtan tanárnak, ahol később igazgató is lett. Nincs, vagy nem került elő említésre méltó matematikai publikációja.

Számomra nagyon izgalmas történelmi kirándulás volt a harmadik doktorátus személyének kikutatása. Ez ugyanis Petru Pipos volt, első román matematikus Kolozsvárott. Eddigi kutatásaink szerint ő az első román, aki a mai Románia területén doktorált. Mert az első román ajkú, Ioan Bozoceanu (születési név: Ioan Bozocea) 1874-ban Brüsszellben doktorált. Érdekesség, hogy Bozoceanu a sepsiszentgyörgyi Székely Mikóiban érettségizett 1870-ben. (Sorbonban még doktorált Spiru Haret 1879. január 30-án és David Emanuel 1879. július 5-én)

3. Apollonius kérdése. Pipos Péter okl. tanár, Budapest Az Athenaeum R. Társ. Könyvnyomdája, 1882.

Témavezető Brassai és Martin voltak, együtt írták alá a bírálatot. Pipos sorsa szemléletesen tükrözi a nem államalkotó nemzetiségek sorsát az Osztrák-Magyar Monarchiában. Hiába volt matematika-fizika szakos tanári oklevele és doktorátusa matematikából, tanári álláshoz nem juthatott, mert ortodox vallású volt. Végül Aradra került az ortodox felekezeti képzőbe, de a pedagógia tanáraként. Jelentősek a pedagógiai és módszertani román nyelvű könyvei. Matematikai dolgozatot, a tézisén kívül nem közölt. Családja sorsa híven tükrözi a románok nemzetiségi harcát. Nagypapa, aki szintén Petru Pipos volt, még gazdag bányatulajdonos a Nyugati Érc-hegységben, nagybátyja Zaránd megye utolsó prefektusa. A Bach-korszak bizalmasai voltak, mert nem vettek részt a 48-as forradalomban egyik oldalon sem, de a kiegyezés után elvesztették hivatalukat és vagyonukat. Nem sok érvényesülési lehetőségük volt a kiművelt román értelmiségieknek a Monarchiában.

A következő jelölt egy patrícius matematikus család sarja, ugyanis a patinás Kolozsvári Református Kollégium matematikatanára: Sárkány Lajos. Sárkány Lajos ugyanis annak a Méhes Györgynek volt a déd-unokája, aki még Bolyai Farkast is tanította Kolozsvárott. A Kolozsvári Református Kollégium matézisi tan-székén tanított a két Méhes, György és Sámuel fia, majd Sárkány Ferenc. Sárkány Ferenc pedig Méhes György unokáját vette feleségül.

4. Az arcustangens függvény ismételt külzélése, írta: Sárkány Lajos okl. tanárjelölt. Kolozsvárt. Nyomtatott Stein János Nyomdájánál 1883.

Témavezető Brassai Sámuel és Martin Lajos voltak.

(Zárójelben mondom, hogy a nemrég elhunyt kolozsvári író, Méhes György, eredeti nevén Nagy György leszármazottja volt a hajdani matematikus Méhes Györgynek, és az ő emlékére vette fel a Méhes György írói nevet)

5. A térbeli görbe vonal görbülési sugarának meghatározása és alkalmazása. Írta s bölcsészdoktori cím elnyerése végett a Kolozsvári M. Kir. Tudományegyetem Mennyiségtan-Természettudományi Karához benyújtotta: Kremnitzky Otto, okleveles bányász, Kolozsvárt. Nyomtatott a Magyar Polgár Könyvnyomdájában K. Papp M. Örököséinél., 1884.

1884-ban az elemi mennyiségtan professzora Réthy Mór lett, a disszertációk tematikájának megválasztásával Réthy igyekezett bekapcsolódni a nemzetközi matematikai kutatásokba.

Eddigi nyomozásaim alapján a Kremnitzky-család verespataki bányászdzinasztia. Kremnitzky Ottó miután Kolozsvárott matematikából ledoktorált, Selmezbányára került az ottani bányászati és erdészeti akadémia segédtanárának. Sajnos, nagyon fiatalon, 29 évesen, 1888. június 1-én Selmezbányán meghalt.

A következő doktorátust szerzett Gerevich Emil Dr. (1854. Kovászó – 1902. Kassa) matematikus, tanügyi író, a besztecebányai felsőbb leányiskolai, majd a kassai állami főreáliskola igazgatója, számos tan-

könyvet és szócikket írt. A doktori disszertációja mai szemmel nézve is az első olyan tézis, amelyet számoltat a nemzetközi matematikai szakirodalom. Szabó Péter Gábor, szegedi matematikátörténész szerint³ Gerevich Emil az egyetlen matematikus, aki a felfelé menő lánc törtekkel is foglalkozott: „*A felfelé menő lánc törtek analízise*” című munkájában, amely 1889-ben Besztercebányán jelent meg. A doktori disszertációja pedig:

6. *A lefelé menő lánc törtekről.* (analitikai tanulmány), írta Gerevich Emil A M.-Szigeti M. K. Áll. Felsőbb Leányiskolánál a Mennyiségtan s Fizika rendes tanára. M.-Sziget, A Máramarosi Részvénynyomdájából., 1885.

Ezen is érződik Vályi és Réthy jelenléte. Az első igazi „ISI-s” dolgozat. A téma közelebb áll a számelmélethez, mint Réthy elméleti fizikai alapképzettségéhez, (Réthy jó matematikus is volt). Vályi Gyula viszont kiváló számelméletész! A dolgozatban Gerevich nem említi, de nem tévedünk, ha azt állítjuk, a dolgozat sikerében Vályi is ott van.

7. *A körkonoid metszete lappal.* Írta: Fodor László besztercebányai királyi főgymnáziumi tanár. Különlenyomat. Az Erdélyi Múzeum-Egyet Orvos-Természettudományi Szakosztályának „Értesítő”-jéből. Kolozsvárt. Nyomtatott Stein János nyomdászánál. 1886.

Fodor László ugyanazon évben és ugyanazon a napon született mint Vályi Gyula, vagyis 1855. január 25-én. Ma is számon tartják a Soproni Egyetemen. Egy tanterem is viseli a nevét a Soproni Erdészeti Egyetemen. Kiváló ábrázoló geometer volt. Érdekes, hogy noha kortársa volt Vályi Gyulának, Vályi Gyulánál doktorálhatott. 1884-ben Vályi már az elméleti fizika professzora, 1886-ban pedig az elméleti mennyiségtan tan-székre megy át, miután Réthy Budapestre távozik. A téma az ábrázoló geometria körébe tartozik, ebben pedig Vályi és Martin voltak a szakértők.

8. *Az elimináció elmélete különös tekintettel az egyismeretlenű felsőbb fokú egyenletek resultánsának képzésére.* Írta: Horváth József Pápán, 1888. Az ev. Ref. Főtanoda Betűivel Ny. Debreczeny K. (Helyiség Ó-Kollégium)

Egyértelműen Vályi Gyula volt a témavezető.

Horváth József, „*bölcséleti doktor és ev. ref. főiskolai tanár*, H. Antal ev. ref. tanítónak és Gerenday Zsuzsánnának fia, szül. 1858-ban Madocsán (Tolnam.); a teológiát Budapesten végezte. 1881-ben tanár lett Kún-Szent-Miklóson; innét Pápára választották meg gymnasiumi vallástanárnak, hol nem sokára teológiai tanár lett a bölcséleti szakban. 1889-ben bölcséletdoktori oklevelet nyert a kolozsvári egyetemen. 1894 óta a Pápán akkor felállított reform. egyházkerületi leánynevelőintézetnek igazgatója. Bölcséleti, matematikai dolgozatai 1882-től megjelentek a Prot. Egyh. és Isk. Lapban, a Prot. Szemlében, a Mathem. és Physikai Lapokban. Munkája: *Az elimináció elmélete, különös tekintettel az egy ismeretlenű elsőfokú egyenletek resultánsok képzésére.* Pápa, 1888. Sz. Kiss Károly szíves közlése.⁴ „

9. *A harmadfokú egyenletek gyökeinek némely nevezetesebb viszonyairól.* Tudori értekezés írta: Berger Albert, Beszterce Nyom. Botschar Tivadar-nál, 1888.

Egyértelműen Vályi Gyula volt a témavezető.

Eddigi kutatásaim Berger Albert után nem vezettek eredményre. Vagy ő foglalkozott levéltári kutatásokkal is, vagy volt egy ilyen nevű utóda, mert sok levéltári forrásközlés fűződik a százok életéből Berger Albert névhez! Egészen biztosan szász ember volt és német anyanyelvű.

10. *A formai számolásnak általános alapelvei és a Grasmann féle analízis, különös tekintettel ennek néhány alkalmazására.* Írta: Schmidt János tanár Pécsen, 1891. Nyomtatott Taizs József Könyvnyomdájában.

Egyértelműen Vályi Gyula volt a témavezető.

11. *Az isoklin normálisok görbéinek meghatározása és alkalmazása a másodrendű felületekre,* írta: Suták József Budapest 1891.

Témavezető Vályi Gyula.

Suták József „*bölcséleti doktor, kegyestanítórendi áldozópap és tanár*, szül. 1865. nov. 5. Szabadkán; a gymnasiumba u. ott és Vácson járt. 1883. aug. 27. lépett a rendbe; azután két évig Nyitrán teológiát tanult,

³ Szabó P. G.: *A felfelé menő lánc törtek*, Polygon 12 (2003) No. 1-2. pp. 71-80.

⁴ Az életrajzi idézetek Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkáiból* vannak, mely elektronikusan is olvasható: <http://mek.oszk.hu/03600/03630>

vége a kolozsvári egyetemen a tanári pályára készült. Ugyanott tett 1890. tanári vizsgát a mennyiségtanból és természettanból és a bölcséleti doktoratust. 1889. júl. 14. miséppá szentelték föl. Tanár volt egy évig a rendszegedi főgymnasiumban; azóta pedig a budapestin működik. 1896. a budapesti tud. egyetemen a matematika magántanárává habilitálták; az Eötvös-kollegiumban vezető szaktanár.

Írt számos értekezést. Munkái:

1. *Az isoklin normálisok görbéinek meghatározása és alkalmazása a másodrendű felületekre. Bpest, 1891.*
2. *A másodosztályú felületek általános elmélete. U. ott, 1895.*
3. *Bolyai János, Appendix Scientia spacia absolute vera exhibens. A tér absolut igaz tudománya. Előszóval, magyar fordítással és magyarózattal. Bolyai J. életrajzával Schmidt F.-től. U. ott, 1897.*
4. *Geometriai axiómák. U. ott, 1898. (Felolvasások a Szent-István-Társulat tud. és irod. osztályüléseiből 32.).*
5. *A fény elektromágnességi elmélete. U. ott, 1895. (A m. tud. Akadémia 1895 a Lukács Krisztina pályadíjjal jutalmazta).*
6. *Számítan a gymnasium, reál és polgári iskolák I., II., III. osztálya számára. U. ott, 1898 (2. átdolg. és jav. kiadás. 1900., 3. átd. és bőv. kiadás. 1903., 4. átd. és bőv. k., 1905., 5. kiadás 1906., 6. k. 1908. U. ott.).*
7. *Differential- és integrálszámítás elmélete. U. ott, 1900.*
8. *Algebra a középiskolák számára. U. ott, 1901. Két rész. (I. rész. A IV. és V. oszt. számára, 2. kiadás. U. ott, 1904., 3. kiadás 1908. II. rész a VI., VII. és VIII. oszt. számára, 2. kiadás 1908. U. ott).*
9. *A budapesti piarista főgymnasium ifjúsága könyvtári állományának címjegyzéke. U. ott, 1901.*
10. *A villamosság körébe tartozó újabb kutatások. U. ott, 1904. (Különny. a budapesti piarista gymnasium Értesítőjéből.)*
11. *A differential-egyenletek elmélete. U. ott, 1906.⁵*

12. Az algebrai testek elméletének alkalmazása algebrai egyenletek redukciójára. Írta: Szabó Péter. Kolozsvár. Ajtai K. Albert Magyar Polgár Könyvnyomdája. 1894.

Vályi Gyula volt a témavezető. Dr. Szabó Péterről egy hosszabb tanulmányt írtam a Természet Világa 2008. decemberi számában, ezért most nem térek ki a részletes bemutatására.

13. Négy adott síkot érintő gömbök sugarai és a közöttük fennálló metrikus relációk. Írta: Lóky Béla kegyesrendi tanár. Különnyomat az Orvos-Természettudományi Értesítő 1895. évi XVII. kötetéből. Kolozsvár, 1895. Ajtai K. Albert Könyvnyomdája.

Vályi Gyula volt a témavezető.

Lóky Béla, „bölcséleti doktor, kegyes tanítórendi áldozópap és tanár, L. Károly vasvári szolgabíró és nemes Babos Rozália fia, szül. 1872. febr. 3. Egyházas-Terestyén-Szecsődön (Vasm.); a gymnasium négy osztályát Kőszegen, az V-VII-et Szombathelyt végezte. 1888. aug. 27. lépett a rendbe s a próbaévet Váczon töltötte; azután Kecskeméten fejezte be gymnasiumi tanulmányait. Nyitran egy évig theológiát tanult és rendkormányta az 1891-92. tanévben Máramaros-Szigetre helyezte gymnasiumi tanárnak. Itt a theológiát magánúton elvégezte s 1892-1894-ig egyetemi hallgató volt Kolozsvárt; azután egy évig tanárkodott Sátoralja-Ujhelyben. 1895. júl. 7. áldozópappá szenteltetett fel; 1896. márcz. 26. doktori és június 27. tanári oklevelet nyert. 1895 óta a kolozsvári főgymnasium tanára, hol a mennyiségtant és természettant adja elő, (1900. okt. óta egyszersmind a lyceumi könyvtár őre)

Több feladatot oldott meg a Math. és Phys. Lapokban (1894-95. 1896.) és egyet a Középkisk. Math. Lapokban (VII. évf.). Czikke az Ellenzékben (1897. decz. 10. Calazanzi szent József.)

Kéziratban: egy jutalmazott tanári dolgozata (Nyitra, 1891.) és a kolozsvári egyetemen jutalmazott két pályamunkája és ugyanott az egyetemen kitüntetéssel elfogadott két szakdolgozata.

Munkája: A négy adott síkot érintő gömbök sugarai és a köztük fennálló metrikus relációk. Kolozsvár, 1895. (Különny. az Orvostermészettudományi Értesítőből, doktori értekezés.)⁶

14. A kúpszelet-sereg gyújtópontjainak geometriai helye és tengelyeinek beburkolója. írta: Kaufmann György (különnyomat az Orvos-természettudományi Értesítő 1898. évi I. füzetéből). Kolozsvár Ajtai K. Albert Magyar Polgár Könyvnyomdája., 1898.

Egyértelműen Vályi Gyula volt a témavezető. Véleményem szerint Kaufmann György izraelita vallású volt.

⁵ Szinnyei József, idézett mű.

⁶ Szinnyei József i.m.

15. A *thetafüggvények lineár transzformációiról*. Doctori Értekezés, melyett a Kolozsvári Magyar Kir. Ferencz-József Tudományegyetem Matematikai és Természettudományi Karának benyújtotta Kinn Gusztáv Adolf Gimnásiumi Tanár Szász-Régenben, Budapest., 1900.

Schlesinger Lajos volt a témavezető. Véleményem szerint Kinn Gusztáv Adolf szász nemzetiségű volt.

16. Az állandó görbületű felületeken érvényes geometriáról. Doctori Értekezés, melyett a Kolozsvári Magyar Kir. Ferencz-József Tudományegyetem Matematikai és Természettudományi Karának benyújtotta: Király Henrik., Budapest, 1901.

Schlesinger Lajos volt a témavezető. Az első olyan disszertáció, amely kapcsolódik a Bolyai-geometriához!

17. A Poincaré féle principium alkalmazása a Gauss-féle differenciál-egyenlet bizonyos eseteinek integrálásaira. Doktori Értekezés, melyett a Kolozsvári Magyar Kir. Ferencz József Tudományegyetem Matematikai és Természettudományi Karának benyújtotta: Habán Mihály. Kolozsvár. Nyomtatott Ajtai K. Albert Könyvnyomdájában 1902.

Schlesinger Lajos volt a témavezető.

Dr. Habán Mihály 1902–1912 között a budapesti Szent István Gimnázium mennyiségtan-földrajz tanára volt, és 1919–1928 között pedig az egrai Dobó István Gimnázium igazgatója.

18. A másodrendű felületekre lefejthető regulusz-felületekről. írta: Privorszky Alajos állami főreáliskolai tanár, Temesvár, 1902.

Klug Lipót volt a témavezető.

19. A Gauss-féle *medium arithmetico-geometricum* algoritmusának és általánosításának elmélete a Jacobi-féle *theta-függvények* alapján. Doctori értekezés. A Kolozsvári Ferencz József-tudományegyetem Matematikai és Természettudományi Karához benyújtotta. P. Dávid Lajos. Budapest., 1903.

Schlesinger Lajos volt a témavezető.

Dávid Lajos volt a matematika első professzora a debreceni egyetemen. Életéről és munkáságáról nagyon sokat tudunk. Jól ismertek a Bolyai-monográfiái is. Ő indította útjára Kalmár Lászlót még középiskolai tanár korából, és ő alapította meg a debreceni matematikai iskolát.

20. Algebrai görbék arithmetikai tulajdonságairól. Doktori Értekezés, melyett a Kolozsvári Magyar Kir. Ferencz József Tudományegyetem Matematikai és Természettudományi Karának benyújt: Szőkefalvi Nagy Gyula, Budapest 1909.

Minden magyar matematikus ismeri a Szőkefalvi-Nagy nevet. Tehát nincs szüksége bemutatásra.

21. Három vezérvonallal bíró torzfelületekről általában s különösen vezérkúpszeletek és vezéregyenesek által származtatott torzfelületekről. Bölceletdoktori értekezés. Írta Kresznerics Károly, okl. tanár. Budapest „Pátria” Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság nyomása., 1910.

Klug Lipót volt a témavezető.

„Kresznerics Károly a Toldy reálban tanított élete végéig, közben a Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapokban az *Ábrázoló geometria* rovatot vezette. 1944/45 telén, Budapest ostromakor halt meg sok-sok ezer ártatlan polgári áldozat egyikeként. Éppen a VIII. osztály főnöke volt, őket akarta még leérettségiztetni. Mint mindenütt Budapesten, itt is 1944. október 25-én szűnt meg a tanítás és csak az ostrom után, 1945. április 3-án kezdődhetett újra a negyed részében kiégett épületben. „Sok tanteremben hiányoztak az ablakok. A tanítással párhuzamosan folyt a romeltakarítás. A tanítás június második felében ért véget, a bizonyítványokat kiosztották...”- olvashatjuk e tárgy szerű, hűvös sorokat 45 év után a Toldy Ferenc Gimnázium 1989/90-es évkönyvében. Németh László kedvenc tanáráról pedig ennyi áll itt:

„A tanári karból az ostrom alatt meghalt Kresznerics Károly”.

Vajon emlékszik rá még valaki?⁷ ”

22. A felületekre vonatkozó Jordan-tétel megfordítása. Doktori értekezés. A Kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem Matematikai és Természettudományi Karának benyújtja: Kaluzsai Károly. Budapest 1914

Riesz Frigyes volt a témavezető.

⁷ Radnai Gyula: Az iskola erővonalai, in <http://mek.niif.hu/03200/03286/html/tallozo1/nemet2.html>

„Legtehetségesebb volt hallgatóm, dr. Kaluzsay Károly, több mint egy éve eltűnt az orosz harctéren, nem kérdezősködtek róla nálatok? Ha igen, tudsz valamit?”⁸ (Idézet Riesz Frigyes, öccséhez írt leveléből.)

Kaluzsay Károlyt (1889-1915?) a kolozsvári Marianum helyettes tanáraként hívták be népfőlkelőnek. Annyit tudni róla, hogy az északi harctéren esett el. A Jordan-tétellel kapcsolatos eredményeire Alexits György és Kerékjártó Béla is hivatkoztak könyveikben.

23. A másodrendű kúptól burkolt minimálfelületek. Doktori Értekezés, melyett a Kolozsvári Magyar Kir. Ferencz József Tudományegyetem Matematikai és Természettudományi Karának benyújtja: Fraenkel Jenő. Kolozsvár Stief Jenő és Társa Könyvsajtója, 1914.

Klug Lipót volt a témavezető.

24. Térbeli Jordan görbékről. Weierstrass egy tételének némely általánosításáról. írta: Pál Gyula állami főreáliskolai tanár. Különnyomat a Matematikai és Fizikai Lapok 1915. évi 7-8. füzetéből. Budapest 1916.

Riesz Frigyes volt a témavezető. Pál Gyula Kopenhágában lett matematika professzor. Hosszabb tanulmányt közölt az életéről Filep László.

Pál Gyula (1881-1946) iskolatársa volt Riesz Frigyesnek a győri bencéseknel, a két család jó barátságban volt. Levelezett a Riesz testvérekkel. Megszólításukból érezhető a kettőjüköz fűződő kapcsolat különbsége: „Kedves Marci Barátom!”, „Igen Tisztelt Barátom!”. Doktorálása végül is sikerrel járt a következő évben: „Pál Gyulát ma avatták, azért se buktattuk meg, sőt summa cum laude adtunk” – tudjuk meg Riesz Frigyes leveléből.

25. Az integrális függvényekre értelmezett függvényoperációról. A Kolozsvári Ferencz József Tudományegyetem Matematikai és Természettudományi Karának benyújtja: Veress Pál. Kolozsvár Stief Jenő és Társa Könyvsajtója, 1917.

Riesz Frigyes volt a témavezető. Veress Pálról a közeljövőben szeretnék egy hosszabb tanulmányt közölni.

26. A többméretű tér geometriájának alkalmazása a reciproknak másodfokú alapalakzatok sokaságának vizsgálatára. Írta: Szmodics Hildegárd IV. ker. közs. főreáliskolai tanár, kir. József-műegyetemi tanársegéd. Bölcsészdoktori értekezés. Fenyvesi és Kéthelyi könyvnyomdája Kaposvár, 1918.

Klug Lipót volt a témavezető. Dr. Szmodics Hildegárd 1948-ig a József-műegyetemen adta elő az ábrázoló geometriát, rövid ideig, 1945–1948 között ő volt az ábrázoló geometria professzora. 1948-ban megtörtént a tanszék betöltése Dr. Zigány Ferenc (1895–1975) magántanár nyilvános rendes tanárrá való kinevezésével.

Hát ennyi volna 26 matematikus sorsának rövid története. Kevés igazán sikeres életpálya, de annál több igazi tanársors. A nemzet igazi napszámosságainak sorsa és végzete.

IRODALOM

1. A Babeş-Bolyai Tudományegyetem Matematika Karának Könyvtárában, a M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem Geometriai Intézetétől megörökölt mű: Disszertációk. (Belső használatra a disszertációk különnyomatainak bekötött gyűjteménye)
2. Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái*, <http://mek.oszk.hu/03600/03630>
3. Filep László: Szemelvények Riesz Frigyesnek Riesz Marcellhez írott leveleiből, *Műszaki Szemle*, 27. szám, 2004. (*Historia Scientiarum*, Nr. 1.), Kolozsvár, EMT.
4. Szabó Péter Gábor: A felfelé menő lánc törtek, *Polygon* 12 (2003) No. 1-2. pp. 71–80.

⁸ Filep László: Szemelvények Riesz Frigyesnek Riesz Marcellhez írott leveleiből, *MŰSZAKI SZEMLE*, 27. szám, 2004. (*Historia Scientiarum*, Nr. 1.), Kolozsvár, EME, pp.26-37